

PERSPECTIVES PER ALS GOVERNOS LOCALS CATALANS DE L'INFORME DRAGHI

Resum

L'informe Draghi, sobre "El futur de la competitivitat europea", proposa un enfocament centrat en la descarbonització, el creixement econòmic i la digitalització per millorar la competitivitat global de la Unió Europea davant dels reptes actuals. Tot i que Draghi no prioritza la política de cohesió tal com ha funcionat fins ara, els sectors que detalla són de gran rellevància per als governs locals catalans, que ja s'han erigit com a líders innovadors en molts d'ells. Ara toca a la Comissió Europea decidir fins a quin punt adoptarà l'informe en el nou mandat. Els governs locals catalans han d'estar atents a les noves prioritats per aprofitar les oportunitats que sorgeixin.

1. Introducció

En un context geopolític i econòmic de complexitat creixent, l'informe Draghi sobre "El futur de la competitivitat europea"¹ sorgeix com un document estratègic per a la Unió Europea en l'intent d'enfortir la seva competitivitat global, impulsar la seva sostenibilitat econòmica i abordar els desafiaments més urgents. Aquest informe, elaborat sota el lideratge de Mario Draghi, expresident del Banc Central Europeu, arriba en un moment crític, complementant altres esforços estratègics, com l'informe Letta, centrat a reforçar el mercat únic per aconseguir un futur sostenible i pròsper per a tota la ciutadania europea.

1.1 Un context geopolític i climàtic desafiant

La Unió enfronta un panorama internacional marcat per diverses tensions:

- Crisi de governança democràtica: la composició actual de les institucions europees reflecteix la complexitat política de la regió, especialment amb l'ascens de partits d'extrema dreta i el compromís incert amb la consolidació de la democràcia i l'Estat de dret.
- Conflictes globals i relacions estratègiques: les relacions amb les principals potències, la guerra a Ucraïna i la inestabilitat a l'Orient Mitjà destaquen com a desafiaments prioritaris.
- Emergència climàtica i demogràfica: Europa és la regió del món que s'està escalfant més ràpid a causa del canvi climàtic, i simultàniament enfronta transformacions demogràfiques significatives que demanen respostes àgils i coordinades.

1.2 Pèrdua d'avantatge comparatiu davant dels Estats Units i la Xina

L'informe Draghi assenyala que la Unió està perdent competitivitat davant de potències com els Estats Units i la Xina. Per revertir aquesta tendència, proposa una estratègia de creixement centrada en la descarbonització i planteja un ambiciós pla d'inversió de 800.000 milions d'euros anuals, finançat amb recursos tant públics com privats. Aquesta visió obre noves oportunitats per a les ciutats i regions com a motors d'innovació i sostenibilitat, encara que algunes anàlisis apunten que encara no se'ls atorga el reconeixement adequat a les polítiques de competitivitat de la Unió.

1.3 Un moment estratègic per a l'acció local

La coincidència de l'informe Draghi amb altres iniciatives estratègiques com l'informe Letta ressalta la necessitat d'una resposta coordinada a nivell local i multilateral. La transformació del mercat únic i l'aposta per la sostenibilitat no són només desafiaments macroeconòmics; també impliquen oportunitats concretes perquè els governs locals liderin la implementació de polítiques climàtiques, socials i econòmiques que reforcin la cohesió territorial i el benestar de la ciutadania.

2. Principals prioritats de l'informe Draghi amb rellevància per als governs locals

La Unió Europea està canviant. La Política de Cohesió i el foment del comerç entre països i territoris de la Unió han estat pedres angulars de la tan important reducció de disparitats entre països i regions. Tot i això, com destaca l'informe recent del Grup d'especialistes d'alt nivell sobre el futur de la política de cohesió el 2023², més de 60 milions de ciutadans i ciutadanes de la Unió viuen en regions amb un PIB per càpita inferior al de l'any 2000, sumat al fet que 75 milions més viuen en regions amb un creixement proper a zero. Això equival al fet que un terç de la població de la UE visqui a llocs que, en les dues darreres dècades, s'han quedat lentament endarrerits.

Davant d'aquesta situació, Draghi alerta que, amb l'increment del pes dels serveis a l'economia europea, en detriment de l'intercanvi de béns, el creixement futur tendirà a fomentar el creixement de les ciutats més grans i riques i les àrees metropolitanes. Tot i aquest missatge de precaució, Draghi no sembla pensar que el principi d'igualtat territorial, i la recerca de l'avantatge comparatiu de les especificitats locals al mercat únic, tenen una gran importància a l'hora de millorar la competitivitat de la Unió³. Si bé Draghi no en proposa l'eliminació, l'èmfasi en la competitivitat i la centralització econòmica es pot interpretar com una desviació del model actual de cohesió. Això sembla contravenir la visió d'Ursula von der Leyen, presidenta de la Comissió Europea, que a la seva recent elecció va mostrar un suport important a la Política de Cohesió⁴, i d'Enrico Letta, que al seu informe advoca per l'especialització intel·ligent i per impulsar les fortaleses i abordar les debilitats regionals⁵.

En tot cas, de l'informe Draghi afluïren tres punts crítics per millorar la competitivitat general de la Unió: el **creixement econòmic**; la *digitalització i la innovació*, i la **descarbonització i la transició verda**.

2.1 Creixement econòmic i competitivitat

L'informe Draghi emfasitza la necessitat impulsar el creixement econòmic sostenible i la competitivitat a Europa. Presenta una proposta de millora de la sostenibilitat i l'autonomia estratègica en deu sectors principals al voltant d'una política industrial que, a priori, no ha de fomentar el creixement econòmic sense límits i sí que ha d'apostar per un equilibri entre els aspectes econòmics, socials i ambientals. Encara que el seu enfocament té una perspectiva majoritàriament macroeconòmica, prioritant l'augment de la despesa en sectors d'importància geopolítica com la indústria de defensa i la carrera aeroespacial, certament allunyats de l'òptica local, en general sí que impacta directament als governs locals, que són responsables de crear entorns propicis per a la inversió i el desenvolupament local. Això implica l'enfortiment d'infraestructures locals, el suport a les pimes i la promoció d'ecosistemes econòmics dinàmics a les ciutats i les regions.

L'informe s'enfoca a crear un entorn que afavoreixi la inversió privada i la innovació. Un punt interessant és el reconeixement que, per impulsar aquesta competitivitat, serà crucial involucrar actors locals en el disseny i implementació de polítiques de formació i desenvolupament de capacitats, incloent-hi governs locals i prioritzant el potencial de les grans empreses en aquesta comesa, juntament amb formadors i agents socials. De fet, això donaria suport als objectius del concepte "llibertat per quedar-se" promogut per Letta. Aquest concepte es refereix a l'impuls del mercat únic de manera que proporcioni suficients oportunitats al seu propi territori a la ciutadania de la Unió perquè no se n'hagi d'anar, enfortint els coneixements locals i reduint la fuga de cervells⁶.

No obstant això, i com s'esmentava anteriorment, la prioritat que Draghi atorga a la competitivitat econòmica podria desplaçar recursos cap a àrees més desenvolupades i afectar les regions que depenen dels fons de cohesió per al seu desenvolupament. El Comitè de les Regions, alertat per la preocupant reducció de la producció industrial de la Unió en els darrers anys⁷, fa una crida a una nova estratègia industrial que converteixi les regions i les ciutats en *hubs* de la innovació, la implementació i l'involucrament de la comunitat, acceleri la transició d'energies netes i millori la cohesió territorial⁸.

Un altre objectiu important que posa el Comitè sobre la taula és la necessitat que no només siguin les grans empreses les que puguin beneficiar-se del mercat únic i dels programes i fons de la Unió, com ha passat amb els fons Next Generation, sinó també les pimes. Això, afirma el Comitè, passa per adaptar els sistemes financers i crear nous instruments més accessibles per a totes les iniciatives, com ara els Projectes Importants d'Interès Comú Europeu o les iniciatives Eureka⁹; com també per reduir els obstacles comercials i eliminar barreres d'entrada a les empreses petites i de nova creació¹⁰.

2.2 Digitalització i innovació

La digitalització i la innovació són pilars fonamentals de l'informe. Draghi subratlla la importància d'accelerar la transformació digital, especialment en els sectors estratègics. Això significa liderar el foment de les ciutats intel·ligents i les estratègies d'especialització

intel·ligent, invertir en connectivitat digital i garantir que les comunitats locals es puguin beneficiar de la innovació tecnològica tot reduint la bretxa digital. En el marc de l'enfortiment de la indústria europea, això presenta oportunitats perquè els governs locals fomentin el desenvolupament de tecnologies netes en indústries d'ús intensiu d'energies i, lligant-ho amb el desenvolupament de capacitats esmentat a dalt, liderin els esforços per generar noves capacitats en les indústries digital i verda aprofitant les oportunitats que brinda la intel·ligència artificial.

2.3 Descarbonització i transició verda

L'informe destaca el compromís de la Unió amb la descarbonització com a element essencial per assolir els objectius climàtics en el marc del Pacte Verd Europeu. Com a generadors del 70% de les emissions de CO₂ a l'atmosfera i implementadors del 70% de la legislació europea, els governs locals ja han demostrat que volen ser, i són, líders de la transició energètica.

Tot i això, el Comitè de les Regions torna a recordar que hi ha economies que estan menys preparades per a la transició, com les que depenen fortament d'un sol sector econòmic o indústria, com també les àrees rurals i remotes, i per això la Política de Cohesió hauria de tenir un paper fonamental de suport a aquests territoris.

Caldrà veure, però, quin rol hi juga el mercat energètic. En una estratègia que busca la competitivitat dels preus, els costos energètics elevats podrien ser un impediment per a aquest anhelat creixement de l'economia europea.

Per als governs locals, la transició verda requereix implementar estratègies de sostenibilitat, promoure el transport urbà net (sector identificat per Draghi com a clau en el marc d'una urbanització creixent), renovar edificis per millorar-ne l'eficiència energètica i impulsar l'economia circular. Però també requereix cercar alternatives al model energètic, amb unes comunitats energètiques locals més fortes i amb menys barreres regulatòries, així com eliminar la pobresa energètica amb el suport, entre d'altres, de la Plataforma d'Assessorament sobre la Pobresa Energètica, fomentant la participació ciutadana i garantint una transició justa que no deixi ningú enrere. També passa, com s'ha posicionat la xarxa Eurocities, per impulsar canvis valents al model de producció i consum per aconseguir més amb menys¹¹.

2.4 La governança lligada a l'augment de la competitivitat europea

Draghi reconeix el rol de ciutats i regions i la importància històrica de la Política de Cohesió en la reducció de les disparitats a tota la Unió. Tot i això, com s'ha esmentat, canvia l'enfocament cap al suport a la competitivitat en regions amb més potencial econòmic i apunta els reptes que el principi de subsidiarietat planteja per impulsar la competitivitat europea. Identifica la fragmentació de respostes i operacionalització de polítiques europees (com la concessió de permisos en el marc de la descarbonització) a nivell local, sumades a una burocratització difícil dels processos. De la mateixa manera, alerta que els governs locals (69% dels municipis) no tenen prou coneixements relacionats amb les avaluacions ambientals i climàtiques i, per tant, no responen a les obligacions d'acció climàtica. Algunes de les mesures que proposa tendeixen de manera preocupant a la recentralització de la gestió, com un sistema de finestreta única a nivell nacional per a la concessió de permisos als actius de descarbonització, com ja ha passat amb la implementació del Mecanisme de Recuperació i Resiliència¹², així com per la flexibilització de normes, cosa arriscada que pot acabar afavorint especialment governs nacionals i grans empreses.

3. Conclusió: oportunitats per als governs locals catalans

L'informe Draghi posa en relleu la necessitat d'enfortir la resiliència econòmica de la Unió Europea promovent reformes estructurals i una especialització econòmica més gran a nivell sectorial i territorial per afrontar els desafiaments globals. Caldrà veure ara el grau d'acceptació i apropiació per part de la Comissió Europea, recentment configurada, que és qui al capdavant liderarà aquesta transició. Per això seran decisius tant el nou Pacte Industrial Net (que haurà de presentar-se dins dels cent primers dies del mandat de la nova Comissió) com les discussions i negociacions que es començaran a donar el 2025 de cara al futur Marc Financer Plurianual 2028-2034. El camí no serà fàcil: per assolir els objectius establerts en aquest informe, cal una inversió addicional mínima anual de 800.000 milions d'euros.

En aquest marc d'oportunitats i reptes, els governs locals catalans hauran d'estar atents a les perspectives que ofereix la nova Comissió, adaptar-se a les futures

prioritats polítiques i cercar maximitzar la seva contribució i la influència en la implementació de les estratègies europees.

3.1 La consolidació dels municipis catalans en sectors estratègics

Com s'ha observat, bona part dels temes que Draghi posiciona com a pilars per incrementar la competitivitat europea requereixen un involucrament actiu dels governs locals catalans: la descarbonització, el transport, el desenvolupament econòmic i el foment de capacitats orientades al mercat laboral, l'especialització intel·ligent i la innovació en sectors estratègics. Catalunya ho té de cara, gràcies a les àmplies capacitats d'innovació tecnològica i digitalització i sectors líders com la indústria i manufactura (on destaca la indústria automotriu), el sector farmacèutic i una indústria agroalimentària que podria ser un sector clau per a la nova Comissió, que sembla prioritzar la seguretat alimentària juntament amb la resiliència hídrica i l'economia circular. Així mateix, hi ha oportunitats en altres sectors identificats pel Comitè de les Regions, com els semiconductors de nova generació, les tecnologies netes i la intel·ligència artificial, on Catalunya ja despunta com a motor.

Perquè això sigui una realitat, calen actuacions a dos nivells. En primer lloc, els municipis catalans hauran de seguir demostrant el seu lideratge en àmbits com les indústries anteriors, la transició ecològica, la prestació de serveis públics de qualitat i la inclusió econòmica, social i ambiental de les poblacions, aprofitant la proximitat a la ciutadania, els mecanismes democràtics de participació i eines essencials com la contractació pública per respondre millor a les necessitats i especificitats dels seus territoris. Instruments europeus com el Pacte Verd Europeu i la seva declinació a nivell local, els Pactes Verds Locals¹³, seran fonamentals per aconseguir un impacte real. També ho seran les oportunitats que brinden altres programes i projectes, com InvestEU, Horizon Europe, LIFE o el Fons Social per al Clima en el marc de l'Objectiu 55, així com la cooperació transfronterera, tan reconeguda a l'informe Letta¹⁴.

En paral·lel, en l'àmbit de la investigació i la innovació, caldrà veure si els Estats membres compleixen el seu compromís de destinar el 3% del seu PIB a recerca i desenvolupament, evitant retallades i reassignacions i generant un entorn conduent a la participació directa de governs locals¹⁵.

De manera important, en el marc de la reorientació de la Política de Cohesió cap a accelerar la innovació i integrar el mercat únic per augmentar la competitivitat que proposa Draghi, caldrà impulsar el suport als serveis bàsics com educació, habitatge, transport, connectivitat digital i planificació per assegurar l'atractivitat de tots els territoris. Aquests serveis públics hauran de ser universals i de qualitat, dissenyats i implementats des de la justícia i la inclusió.

3.2 El rol dels governs locals a la Política de Cohesió i el futur de la Unió

D'altra banda, i davant les tendències demogràfiques actuals, les disparitats territorials creixents i les economies d'aglomeració¹⁶, serà fonamental continuar contribuint a l'impuls d'un reconeixement més gran del rol dels governs locals a Europa. Els governs locals catalans poden enfortir la seva influència a les polítiques europees a través de la seva participació en iniciatives del Comitè de les Regions i de xarxes de governs locals com el Consell de Municipis i Regions d'Europa i la seva matriu CGLU, Eurocities i ICLEI Europa, entre d'altres, i altres mecanismes d'incidència bilaterals i multilaterals, per assegurar que les polítiques de cohesió arribin a tots els territoris. L'objectiu seria doble: primer, assegurar que les ciutats i

les regions tenen un rol destacat en el disseny de les estratègies nacionals i de la Unió en temàtiques que els concerneixen; segon, requerir el suport necessari (recursos, capacitats, suport) per contribuir a l'enfortiment de la Unió com a líder mundial¹⁷ al voltant de valors com la prosperitat, la democràcia, la igualtat i la sostenibilitat¹⁸.

A això s'hi afegeix el repte de mantenir el projecte europeu viu entre la ciutadania i els partits polítics. Si bé a l'Estat espanyol no hi ha partits que advoquin obertament per la fi de les institucions europees, tal com apunta el CIDOB, si no s'aborda la trampa del desenvolupament regional, aquesta desil·lusió creixent debilitarà encara més el suport públic a la integració europea i els seus valors¹⁹.

Ara és el torn, doncs, que l'actual Comissió Europea (de la qual la socialista Teresa Ribera és vicepresidenta executiva per a una Transició Neta, Justa i Competitiva i comissària responsable de Competència) mostri el seu compromís per una cohesió territorial, una democràcia i una igualtat que han estat la base i el motor de l'enfortiment de la Unió com a tal des dels seus inicis, i que els municipis catalans tinguin totes les eines necessàries per poder aprofitar les oportunitats que es brindin en aquest nou període.

¹ Comissió Europea, *The Future of European Competitiveness – A Competitiveness Strategy for Europe*, setembre de 2024, (accés el 23 de desembre de 2024), https://commission.europa.eu/document/download/97e481fd-2dc3-412d-be4c-f152a8232961_en?filename=The%20future%20of%20European%20competitiveness%20%20A%20competitiveness%20strategy%20for%20Europe.pdf, i Comissió Europea, *The Future of European Competitiveness – A Competitiveness Strategy for Europe: In-depth Analysis and Recommendations*, setembre de 2024, (accés el 23 de desembre de 2024), https://commission.europa.eu/document/download/ec1409c1-d4b4-4882-8bdd-3519f86bbb92_en?filename=The%20future%20of%20European%20competitiveness%20In-depth%20analysis%20and%20recommendations_0.pdf.

² Comissió Europea: Direcció General de Política Regional i Urbana, *Forging a Sustainable Future Together – Cohesion for a Competitive and Inclusive Europe – Report of the High-Level Group on the Future of Cohesion Policy*, febrer de 2024 (accés el 23 de desembre de 2024), <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/c6e97287-cee3-11ee-b9d9-01aa75ed71a1/language-en>.

³ Conferència de les Regions Perifèriques Marítimes (CRPM), *Territories and the Maritime Sector Overlooked in the Draghi Report*, 2024 (accés el 23 de desembre de 2024), <https://cpmr.org/cohesion/territories-and-the-maritime-sector-overlooked-in-the-draghi-report/38639/>.

⁴ Comitè de les Regions Perifèriques Marítimes (CRPM), "Shaping the Future of Cohesion Policy with Regional Authorities: CPMR Endorses President von der Leyen's Vision", 2024 (accés el 23 de desembre de 2024), <https://cpmr.org/cohesion/shaping-the-future-of-cohesion-policy-with-regional-authorities-cpmr-endorses-president-von-der-leyens-vision/38399/>.

⁵ Comitè Europeu de les Regions (CdR), *EU annual report 2024. The state of regions and cities*, octubre de 2024 (accés el 23 de desembre de 2024), <https://cor.europa.eu/sites/default/files/2024-09/Report-state-regions-and-cities-EN.pdf>.

⁶ Comitè Europeu de les Regions (CdR), *The future of the single market and the EU's competitiveness. Opinion factsheet*, 20 de novembre de 2024 (accés el 23 de desembre de 2024), <https://cor.europa.eu/en/our-work/opinions/cdr-2106-2024>.

⁷ Eurostat, *Industrial production up by 0.6% in the euro area and by 0.2% in the EU*, 15 de maig de 2024 (accés el 23 de desembre de 2024), <https://ec.europa.eu/eurostat/web/products-euro-indicators/w/4-15052024-bp>.

⁸ Comitè Europeu de les Regions (CdR), *EU annual report 2024. The state of regions and cities*.

- ⁹ Comitè Europeu de les Regions (CdR), *The future of the single market and the EU's competitiveness*.
- ¹⁰ Comitè Europeu de les Regions (CdR), *The future of the single market and the EU's competitiveness*.
- ¹¹ Eurocities, "EU Competitiveness Plans Must Better Recognise Cities' Importance", 16 de setembre de 2024 (accés el 23 de desembre de 2024), <https://eurocities.eu/latest/eu-competitiveness-plans-must-better-recognise-cities-importance/>.
- ¹² Marta Galceran-Vercher i Ricardo Martínez Arias, *EU Elections Impact on Local and Regional Governments. Report for the Council of European Municipalities and Regions*, octubre de 2024 (accés el 23 de desembre de 2024), https://ccre-cemr.org/wp-content/uploads/2024/11/FINAL-REPORT_EU-Elections-impact-on-Local-and-Regional-Governments.pdf.
- ¹³ Intelligent Cities Challenge, "Draghi Report: 7 Takeaways for ICC Cities to Be at the Forefront of the Green and Digital Revolution", 23 de setembre de 2024 (accés el 23 de desembre de 2024), <https://www.intelligentcitieschallenge.eu/news/draghi-report-7-takeaways-icc-cities-be-forefront-green-and-digital-revolution>.
- ¹⁴ Enrico Letta, *Much More Than a Market. Speed, Security, Solidarity. Empowering the Single Market to deliver a sustainable future and prosperity for all EU Citizens*, abril de 2024 (accés el 23 de desembre de 2024), <https://www.consilium.europa.eu/media/ny3j24sm/much-more-than-a-market-report-by-enrico-letta.pdf>.
- ¹⁵ Comitè Europeu de les Regions (CdR), "Research and Innovation: Regions Want Next Framework Programme to Rely on Increased Funding and Stronger Focus", 9 d'octubre de 2024 (accés el 23 de desembre de 2024), <https://cor.europa.eu/en/news/research-and-innovation-regions-want-next-framework-programme-rely-increased-funding-and-stronger>.
- ¹⁶ Conferència de les Regions Perifèriques Marítimes (CRPM), *Territories and the Maritime Sector Overlooked in the Draghi Report*.
- ¹⁷ Eurocities, "EU Competitiveness Plans Must Better Recognise Cities' Importance".
- ¹⁸ Comitè Europeu de les Regions (CdR), "Sin Estrategias Regionales Adaptadas, Europa No Puede Mejorar su Competitividad Global, Dicen los Líderes Locales", 15 de novembre de 2024 (accés el 23 de desembre de 2024), <https://cor.europa.eu/es/noticias/sin-estrategias-regionales-adaptadas-europa-no-puede-mejorar-su-competitividad-global-dicen-los>.
- ¹⁹ Marta Galceran-Vercher i Ricardo Martínez Arias, *EU Elections Impact on Local and Regional Governments. Report for the Council of European Municipalities and Regions*.